אבות ובנים – פרשת בראשית

מקדישים 10–20 דקות ויושבים יחד כמו חברותא: האבא קורא את הפסוק, הילדים חוזרים אחריו, ואז מדברים. מתחילים ברמה של הקטן ועולים לגדולים, וכל אחד יכול להקשיב גם לרמה של האחר. על כל שאלה של ילד אומרים 'איזו שאלה טובה!' – כי שאלה היא תחילת הלימוד.

ברוך ה' שברא עולם כל כך יפה! יהי רצון שנזכה ללמוד וללמד, לשמור ולעשות.

אבות ובנים – פרשת בראשית

גיל 3–5 • לקטנים

בְּרֵאשִׁית בָּרָא אֱלֹקִים אֵת הַשָּׁמַיִם וְאֵת הָאָרֶץ

בראשית א, א

מסבירים

בהתחלה לא היה כלום. ה' ברא את כל העולם: את השמים ואת הארץ, את האור, את המים, את הצמחים, את החיות ואת האדם. הכל שייך לה', והוא נתן לנו עולם יפה.

פעילות: סופרים יחד על האצבעות את ימי הבריאה: יום ראשון – אור; יום שני – הרקיע (השמים); יום שלישי – יבשה וצמחים; יום רביעי – שמש, ירח וכוכבים; יום חמישי – דגים וציפורים; יום שישי – חיות ואדם. וביום השביעי – שבת: כולם עוצרים ונחים יחד!

שואלים ביחד

1. מי ברא את העולם?
2. מה נברא ביום הראשון?
3. מה אנחנו עושים ביום השביעי?

מידה טובה לשבוע: הכרת הטוב: השבוע, כשרואים משהו יפה – פרח, שמש או גשם – אומרים יחד 'תודה ה'!'

אבות ובנים – פרשת בראשית

גיל 6–9 • לגדולים

> וירא אלקים את כל אשר עשה והנה טוב מאד ויהי ערב ויהי בקר יום הששי
>
> בראשית א, לא

על פי רש"י – יום הששי: על פי רש"י: בשאר ימי הבריאה כתוב 'יום שני', 'יום שלישי' וכו' בלי ה"א, ורק כאן כתוב 'יום הששי' עם ה"א נוספת. ה"א שווה חמש, והיא רומזת שה' התנה עם הבריאה שהעולם יתקיים רק אם עם ישראל יקבל את חמשת חומשי התורה. ועוד מפרש רש"י: 'הששי' – רמז ליום השישי בסיון, יום מתן תורה.

מסבירים

כמעט אחרי כל יום של בריאה כתוב 'כי טוב', אבל בסוף היום השישי, אחרי שנברא גם האדם, כתוב 'טוב מאד'. רש"י מגלה לנו סוד קטן באות ה"א של 'הששי': העולם כולו קיים בזכות התורה. כשאנחנו לומדים תורה – כמו עכשיו – אנחנו שומרים על העולם. לכן לימוד תורה בבית הוא דבר גדול מאוד.

שואלים ביחד

1. מה ההבדל בין 'טוב' לבין 'טוב מאד'?
2. איזו אות מיוחדת יש במילה 'הששי', וכמה היא שווה?
3. כמה חומשים יש בתורה? נסו למנות אותם בשמם.
4. למה לדעתך העולם צריך את התורה כדי להתקיים?

הלכה ומנהג: בליל שבת, בקידוש, אומרים 'ויכלו השמים והארץ...' – הפסוקים שבסוף מעשה הבריאה (בראשית ב, א–ג). כך אנחנו מעידים שה' ברא את העולם בשישה ימים ושבת ביום השביעי. חז"ל אמרו שכל המתפלל בערב שבת ואומר 'ויכלו' נעשה כאילו שותף לה' במעשה בראשית (גמרא שבת קיט ע"ב).

חידה: נבראתי ביום הרביעי, אבל האור נברא כבר ביום הראשון. אני מאיר ביום ומחמם את כולם. מי אני?
תשובה: השמש (בראשית א, יד–יט).

אבות ובנים — פרשת בראשית

גיל 10–13 • לבר מצווה

> ויקח ה' אלקים את האדם וינחהו בגן עדן לעבדה ולשמרה
>
> בראשית ב, טו

על פי רש"י — ויקח: על פי רש"י: 'לקחו' – בדברים נאים; כלומר, ה' שכנע את האדם בדברים טובים להיכנס לגן עדן, ולא הכניס אותו בכוח.

מעמיקים

מדרש קהלת רבה (ז, יג) מספר: כשברא ה' את אדם הראשון, הוליך אותו בין כל עצי גן עדן ואמר לו: ראה כמה יפים ומשובחים מעשיי, וכל מה שבראתי – בשבילך בראתי. שים לב שלא תקלקל ותחריב את עולמי, שאם תקלקל – אין מי שיתקן אחריך. המדרש מלמד שהאדם קיבל אחריות על העולם. 'לעבדה' – לפתח ולבנות, 'לשמרה' – לשמור ולא להרוס. זה נכון לגבי הטבע, וגם לגבי העולם הרוחני: כל מעשה טוב בונה את העולם, וכל מעשה רע מקלקל אותו.

שואלים ביחד

1. מה ההבדל בין 'לעבדה' לבין 'לשמרה'? האם אפשר לקיים אחד בלי השני?
2. המדרש אומר 'אין מי שיתקן אחריך'. האם זה מפחיד או דווקא מעודד? למה?
3. למה לדעתכם ה' 'לקח' את האדם בדברים נאים ולא פשוט ציווה עליו?
4. איך אפשר 'לעבוד ולשמור' את העולם בבית שלנו השבוע? הביאו דוגמה מעשית.

הלכה ומנהג: הרואה ברק מברך: 'ברוך אתה ה' אלקינו מלך העולם עושה מעשה בראשית', והשומע רעם מברך: '...שכחו וגבורתו מלא עולם' (שולחן ערוך אורח חיים סימן רכז). כך בכל סערה אנחנו נזכרים בה' שברא את העולם.

חידה: למה התורה מתחילה דווקא באות ב' ולא באות א'?

תשובה: אחד ההסברים במדרש (בראשית רבה, פרשה א): האות ב' סגורה מכל הצדדים ופתוחה רק קדימה – ללמד שאין לחקור מה היה לפני הבריאה, אלא ללמוד מה שאחריה. ועוד: ב' היא לשון 'ברכה'.